

สถานการณ์การจัดการเหตุรำคาญ เขตบริการสุขภาพที่ ๙

นายฐาปะนะ วิชัย
นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
ศูนย์อนามัยที่ ๙ นครราชสีมา

๑. สถานการณ์

สถานการณ์การร้องเรียนเหตุรำคาญต่างๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบศูนย์อนามัยที่ ๙ นครราชสีมา ได้ทำการรวบรวมมาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ การรับเรื่องร้องเรียนจากหน่วยงานส่วนกลาง โดยกรมอนามัยส่งเรื่องมายังศูนย์อนามัยที่ ๙ นครราชสีมา จากการอุทธรณ์คำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข จากการตรวจราชการปี ๒๕๕๘ และการประชุมคณะอนุกรรมการสาธารณสุขจังหวัด (อสจ.) แต่ละจังหวัดในปี ๒๕๕๘ โดยข้อมูลจากทางสำนักงานสาธารณสุขแต่ละจังหวัดเป็นผู้จัดทำรายงาน ซึ่งถือเป็นเหตุเดือดร้อนรำคาญ มีรายละเอียด ดังนี้

๑.๑ เหตุรำคาญที่ประชาชนร้องเรียนผ่านทางช่องทางต่างๆ และศูนย์อนามัยที่ ๙ ร่วมตรวจสอบ

เหตุรำคาญที่ประชาชนร้องเรียนและศูนย์ฯร่วมตรวจสอบ ได้แก่ การร้องเรียนโดยตรงกับทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เทศบาล อบต. และจากกรมอนามัย พบว่า ตั้งแต่ปี ๒๕๕๔-๒๕๕๘ ศูนย์ฯได้ร่วมออกตรวจสอบเหตุรำคาญ-ร้องเรียนจำนวน ๙ แห่ง แบ่งเป็นเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับกลิ่นเหม็นสารเคมี กลิ่นเหม็นและควันไฟ กลิ่นเหม็นจากโรงงานแปงมัน รวม ๔ แห่ง เรื่องฝุ่นละออง จำนวน ๒ แห่ง นอกจากนี้ยังมีเหตุร้องเรียนที่ไม่เข้าข่ายเหตุรำคาญจำนวน ๒ แห่ง ดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ จำนวนเหตุรำคาญจากการรับเรื่องร้องเรียนและร่วมตรวจสอบ ระหว่างปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๘

จังหวัด	ปี พ.ศ.	สถานที่เกิดเหตุ	เรื่องร้องเรียน
นครราชสีมา	๒๕๕๔	บ้านพักอาศัย ทต. โพธิ์กลาง อ.เมือง	กลิ่นเหม็นสารเคมีจากการประกอบกิจการประกอบซุ้มประตูและวัสดุเรซิน
	๒๕๕๖	บ่อขยะ ทม. ปากช่อง อ.ปากช่อง	กลิ่นเหม็นและควันจากไฟไหม้ขยะ
	๒๕๕๗	บริษัท สงวนวงษ์ จำกัด (มหาชน) อ.เมือง จ. นครราชสีมา (รง.แปงมันและโรงไฟฟ้าไบโอแก๊ส)	กลิ่นเหม็นรบกวนบริเวณโดยรอบ
	๒๕๕๗	หมู่ ๔ ต.หัวทะเล อ.เมือง จ.นครราชสีมา	กลิ่นเหม็นและควันไฟรบกวนชุมชนข้างเคียง
	๒๕๕๘	เทศบาลตำบลพันดุง อ.ขามทะเลสอ จ.นม	* การลักลอบทิ้งสารเคมีในพื้นที่การเกษตร
	๒๕๕๘	เทศบาลตำบลโนนไทย อ.โนนไทย จ.นครราชสีมา	* น้ำประปาเค็ม ส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์เพื่อล้างรถยนต์ ทำให้รถยนต์เสียหาย
สุรินทร์	๒๕๕๘	อ.เมือง จ.สุรินทร์	ฝุ่นละออง จากการประกอบกิจการโรงสีข้าว
	๒๕๕๘	อ.เมือง จ.สุรินทร์	เสียงดังและน้ำเสีย จากการประกอบกิจการถนอมอาหารด้วยเครื่องจักร ตั้งแต่ ๕ แรงม้าขึ้นไป
บุรีรัมย์	๒๕๕๖	โรงไฟฟ้าชีวมวล ทต. ดอนมนต์ อ.สตึก	ฝุ่นละออง จากกิจกรรมของโรงไฟฟ้าชีวมวล

หมายเหตุ * ไม่เข้าข่ายเป็นเหตุรำคาญตามความในมาตรา ๒๕ แห่ง พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

ศูนย์อนามัยที่ ๙ นครราชสีมา กรมอนามัย

Regional Health Promotion Center 9, Nakhonratchasima

๑.๒ เหตุรำคาญที่ได้รับเรื่องจากการอุทธรณ์คำสั่ง

เป็นเหตุรำคาญที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นใช้อำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย ออกคำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นให้ผู้ก่อเหตุหรือผู้ถูกร้องเรียนแก้ไขเพื่อระงับเหตุรำคาญ ผู้ถูกร้องเรียนไม่พอใจหรือเห็นว่าการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานท้องถิ่นจึงอุทธรณ์คำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งรัฐมนตรีได้สั่งการให้กรมอนามัยตรวจสอบ โดยศูนย์อนามัยที่ ๙ นครราชสีมา ได้รับมอบหมายจากกรมอนามัยให้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง พบว่า ตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๘ ศูนย์ฯ ได้ทำการตรวจสอบ จำนวน ๙ แห่ง แบ่งเป็นเหตุรำคาญจากกลิ่นเหม็นผักกาดตอง การนึ่งปลาหู น้ำมันเครื่อง ยางพารา ฟาร์มไก่ มูลสุกร รวม ๗ เรื่อง และเรื่องฝุ่นละออง จำนวน ๒ แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ ๔ จังหวัด ดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ จำนวนเหตุรำคาญจากการอุทธรณ์คำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่น ระหว่างปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๘

จังหวัด	ปี พ.ศ.	สถานที่เกิดเหตุ	เรื่องร้องเรียน
นครราชสีมา	๒๕๕๔	บ้านจัดสรร ทน. นครราชสีมา	กลิ่นเหม็น และสภาพน่ารังเกียจ จากกิจการผลิต แปรรูปและบรรจุผักกาดตอง ปล่อยน้ำเสียลงท่อน้ำสาธารณะ
	๒๕๕๔	บ้านจัดสรร ทน. นครราชสีมา	กลิ่นเหม็นจากการผลิตปลาหูหนึ่งในบ้านพักอาศัย
สุรินทร์	๒๕๕๔	ฟาร์มไก่ไข่ อบต. โคกยาง อ. ปราสาท จ.สุรินทร์	กลิ่นเหม็นจากกิจการเลี้ยงไก่ไข่ ที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชน
	๒๕๕๔	บ้านอาศัยในชุมชน อบต. คำผิง อ. โนนนารายณ์	กลิ่นเหม็นจากการเลี้ยงหมูภายในบ้าน ในชุมชน
	๒๕๕๖	โรงสีข้าว อบต. ตาอ้อ อ. เมือง	ฝุ่นละอองจากการสีข้าว รับซื้อข้าว เสียงดังจากการสีข้าว และการก่อสร้างขยายโรงงาน
บุรีรัมย์	๒๕๕๕	กิจการรับซื้อยางด้วยทต. โนนดินแดง อ. โนนดินแดง	กลิ่นเหม็นยางด้วยหรือยางก้อนที่เก็บในโรงเรือนภายในชุมชน
	๒๕๕๖	ร้านรับซื้อข้าวเปลือก อบต. หุ่นกระเด็น อ. หนองกี่	ฝุ่นละอองจากการขนถ่ายข้าวเปลือก และเสียงดังจากเครื่องจักรทำงาน
	๒๕๕๕, ๒๕๕๖	โรงงานไทยฮั้วยางพารา ทต. บึงเจริญ อ. บ้านกรวด	กลิ่นเหม็นจากการเก็บยางด้วย กระบวนการผลิตยางแท่ง และน้ำเสียจากโรงงานออกสู่ที่ทำการกินของชาวบ้าน
ชัยภูมิ	๒๕๕๗	อู่เคาะฟันสี ต. หนองนาแซง อ. เมือง	กลิ่นเหม็นจากน้ำมันเครื่องและสารเคมีจากอู่เคาะฟันสีรถยนต์

๑.๓ เหตุรำคาญที่รวบรวมจากการตรวจราชการและจากการประชุมคณะอนุกรรมการ สาธารณสุขจังหวัด ปี ๒๕๕๗ และ ปี ๒๕๕๘

เหตุรำคาญที่รวบรวมจากการตรวจราชการและจากการประชุมคณะอนุกรรมการสาธารณสุขจังหวัด ซึ่งทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแต่ละจังหวัดได้ทำการรวบรวมไว้ทั้ง ๔ จังหวัด รวม ๕๗ แห่งในปี ๒๕๕๗ เพิ่มเป็น ๑๓๓ แห่งในปี ๒๕๕๘ โดยแบ่งเป็นรายจังหวัดดังนี้คือ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๑๗ แห่งในปี ๒๕๕๗ ลดลงเป็น ๕ แห่งในปี ๒๕๕๘ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๖ แห่งในปี ๒๕๕๗ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๓ แห่งในปี ๒๕๕๘ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน ๒๖ แห่งในปี ๒๕๕๗ เพิ่มขึ้นเป็น ๘๔ แห่ง ในปี ๒๕๕๘ และจังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๘ แห่ง ในปี ๒๕๕๗ เพิ่มขึ้นเป็น ๓๑ แห่งในปี ๒๕๕๘ ภาพรวมทั้งเขตปี ๒๕๕๘มีเหตุรำคาญเพิ่มขึ้นจากปี๒๕๕๗ มากกว่า๒ เท่า โดยจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นจังหวัดที่มีจำนวนเหตุรำคาญสูงสุด คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๑๕ ดังตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ จำนวนเหตุรำคาญจากการตรวจราชการและจากการประชุมคณะอนุกรรมการสาธารณสุข
จังหวัดปี ๒๕๕๗ และปี ๒๕๕๘

จังหวัด	จำนวนเหตุรำคาญ	
	ปี ๒๕๕๗	ปี ๒๕๕๘
นครราชสีมา	๑๗ แห่ง	๕ แห่ง
ชัยภูมิ	๖ แห่ง	๑๓ แห่ง
บุรีรัมย์	๒๖ แห่ง	๘๔ แห่ง
สุรินทร์	๘ แห่ง	๓๑ แห่ง
รวม	๕๗ แห่ง	๑๓๓ แห่ง

เมื่อแบ่งตามประเภทของเรื่องร้องเรียน พบว่า ในปี ๒๕๕๗ และปี ๒๕๕๘ เป็นเหตุรำคาญจากกลิ่นเหม็นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๘๘ และ ๔๐.๖๐ ตามลำดับ ทั้งนี้ แต่ละแห่งที่ร้องเรียนอาจเป็นเหตุรำคาญหลายเรื่องในสถานที่เดียวกัน จึงเลือกเฉพาะประเด็นที่ร้องเรียนเด่นมากที่สุดนำเสนอ ดังตารางที่ ๔ และรูปภาพที่ ๑

ศูนย์อนามัยที่ 9 นครราชสีมา กรมอนามัย

Regional Health Promotion Center 9, Nakhonratchasima

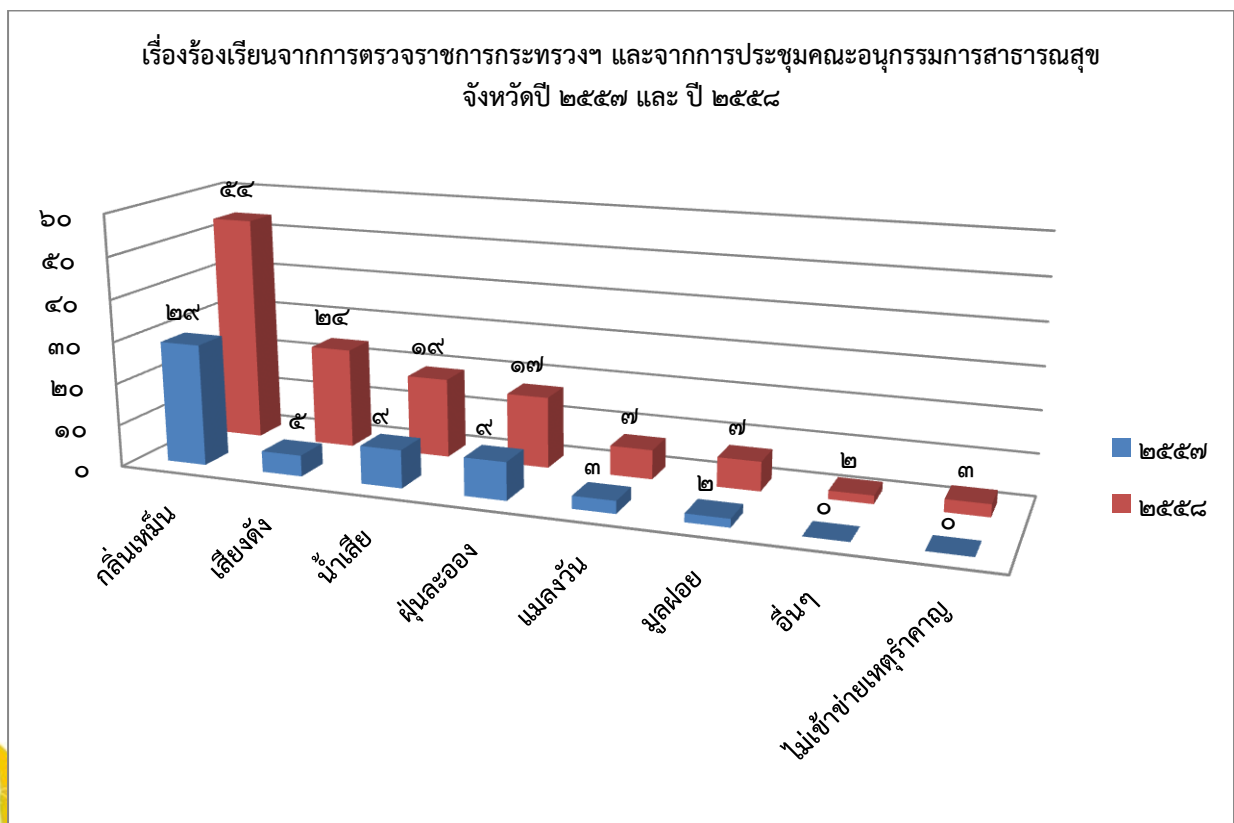
ตารางที่ ๔ ประเภทเรื่องร้องเรียนจากการตรวจราชการกระทรวงฯ และจากการประชุม

คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดปี ๒๕๕๗ และ ปี ๒๕๕๘

ประเภทเรื่องร้องเรียน	ปี ๒๕๕๗		ปี ๒๕๕๘	
	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
กลิ่นเหม็น	๒๙	๕๐.๘๘	๕๔	๔๐.๖๐
เสียงดัง	๕	๘.๗๗	๒๔	๑๘.๐๕
น้ำเสีย	๙	๑๕.๗๙	๑๙	๑๔.๒๙
ฝุ่นละออง	๙	๑๕.๗๙	๑๗	๑๒.๗๘
แมลงวัน	๓	๕.๒๖	๗	๕.๒๖
มูลฝอย	๒	๓.๕๑	๗	๕.๒๖
อื่นๆ	-	-	๒	๑.๕๐
ไม่เข้าข่ายเหตุรำคาญ	-	-	๒	๒.๒๖
รวม	๕๗	๑๐๐.๐๐	๑๓๓	๑๐๐.๐๐

รูปภาพที่ ๑ แผนภูมิแสดงประเภทเรื่องร้องเรียนจากการตรวจราชการกระทรวงฯ และจากการประชุม

คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดปี ๒๕๕๗ และปี ๒๕๕๘

๒. วิเคราะห์สถานการณ์

๒.๑ จังหวัดนครราชสีมา ปัญหาที่มีการร้องเรียนส่วนใหญ่คือ กลิ่นเหม็น น้ำเสียและฝุ่นละออง ทั้งจากสถานประกอบการกิจการขนาดเล็กและขนาดใหญ่ และจากฟาร์มปศุสัตว์ ปัญหาสถานประกอบการที่อยู่ในเมืองมักก่อเหตุรำคาญประเภทเสียงดังหรือกลิ่นเหม็น ส่วนพื้นที่อื่นๆ รอบนอกมักจะเป็นกลิ่นเหม็นจากปศุสัตว์ น้ำเสียและฝุ่นละอองจากโรงงาน เป็นต้น

๒.๒ จังหวัดชัยภูมิมีปัญหาเรื่องร้องเรียนหลักคือ กลิ่นเหม็น และน้ำเสียจากสถานประกอบการ และกลิ่นเหม็นจากฟาร์มปศุสัตว์ ซึ่งเดิมชัยภูมิเคยเป็นเมืองเกษตรกรรม โดยเฉพาะมันสำปะหลัง กิจการที่ต่อเนื่องคือลานรับซื้อมันสำปะหลัง แต่ไม่ปรากฏเป็นเหตุรำคาญเนื่องจากมีระยะเวลาในการรับซื้อสั้นๆ ตามฤดูกาลเท่านั้น และสร้างรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่ แต่ปัจจุบันชัยภูมิเริ่มมีกิจการขนาดใหญ่เข้ามาในพื้นที่ เนื่องจากภูมิประเทศที่เหมาะสม สถานที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานครและการคมนาคมขนส่งสะดวก

๒.๓ จังหวัดบุรีรัมย์ มีเหตุรำคาญและอุทธรณ์คำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นมากกว่าจังหวัดอื่นๆ และเป็นเหตุจากการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งสิ้น และเป็นกิจการขนาดใหญ่ และได้รับอนุญาตจากกรมโรงงานและหน่วยงานราชการที่ให้การสนับสนุนอื่นๆ ได้แก่ โรงไฟฟ้าชีวมวลสตีกไบโอแอส โรงงานไทยฮั้วยางพารา เป็นต้น กิจการเหล่านี้มีศักยภาพในการลงทุนแก้ไขปรับปรุงได้ โดยหน่วยงานผู้กำกับดูแลต้องให้คำแนะนำเชิงวิชาการ นอกจากนี้ ยังมาจากกิจการการเกษตร เช่น โกดังรับซื้อข้าวเปลือก การรับซื้อยางพารา มันสำปะหลัง ฯลฯ ปัญหาหลักคือ กลิ่นเหม็น ฝุ่นละออง และน้ำเสีย เป็นบางครั้ง ซึ่งมักใช้งบลงทุนเป็นข้ออ้างไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ความขัดแย้งส่วนตัว และเหตุผลอื่นๆ เพื่อประวิงเวลา

๒.๔ จังหวัดสุรินทร์ มีกิจการรับซื้อข้าวและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การปศุสัตว์ ปัญหาที่พบคือโรงสีข้าวขนาดใหญ่ ซึ่งมีอยู่มากในสุรินทร์ปล่อยฝุ่นละออง ส่งเสียงดัง และน้ำเสียฟาร์มเลี้ยงไก่และหมูที่อยู่ใกล้ชุมชนส่งกลิ่นเหม็นรบกวน

เมื่อพิจารณาจากภาพรวมแล้วเห็นว่า ทุกจังหวัดมีแนวโน้มการร้องเรียนตามประเภทข้อร้องเรียนเรื่องกลิ่นเหม็น ฝุ่นละอองและน้ำเสีย อีกทั้งมีปัญหาล้ำคล้ายคลึงกันเนื่องจากสภาพภูมิประเทศเหมาะแก่การตั้งโรงงานเศรษฐกิจในพื้นที่ขยายตัว ความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง และความสามารถขยายตัวของชุมชน รวมถึงวัตถุประสงค์ทางการเกษตรป้อนโรงงาน เช่น ยางพารา ไม้ยูคาลิปตัส อ้อย มันสำปะหลัง ฟาร์มไก่และฟาร์มสุกร เป็นต้น ประกอบกับประชาชนมีความรู้เรื่องกฎหมายสาธารณสุขและมีช่องทางในการร้องเรียนมากขึ้น จึงทำให้มีการร้องเรียนและอุทธรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังนั้น อปท. ในฐานะองค์กรหลักที่มีหน้าที่ควบคุม กำกับดูแล และระงับเหตุรำคาญในท้องถิ่นนั้น จำเป็นต้องศึกษาขั้นตอน วิธีการ และมาตรการการบังคับใช้กฎหมายให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

๓. ปัญหาและอุปสรรค

- ๓.๑. บุคลากรทั้ง อปท. และสาธารณสุข ขาดความมั่นใจและองค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาเหตุรำคาญ
- ๓.๒. การออกข้อกำหนดท้องถิ่นไม่ครอบคลุมทุก อปท. และเมื่อออกแล้วบางแห่งไม่บังคับใช้กฎหมาย
- ๓.๓. การขาดความร่วมมือกันของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียนเหตุรำคาญในพื้นที่ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่
- ๓.๔. การรายงานสถิติเรื่องร้องเรียน ของ อปท. ต่อ สสจ. และการติดตามผลลัพธ์ของการจัดการข้อร้องเรียนเรื่องเหตุรำคาญแต่ละกรณี ยังไม่เป็นระบบ ทำให้ไม่ทราบสถิติและข้อยุติของเหตุรำคาญ อปท. ส่วนมากไม่ได้รายงานการจัดการเหตุรำคาญต่อ สสจ.

๔. การดำเนินการ/มาตรการแก้ไข

๔.๑. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพเจ้าพนักงานตาม พรบ. การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น และบังคับใช้กฎหมายจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรื่องร้องเรียน/บังคับใช้กฎหมาย และการจัดการเรื่องร้องเรียนที่เป็นปัญหาแก้ไขยาก หรือ ซับซ้อน

๔.๒. ขับเคลื่อนการดำเนินงานเหตุรำคาญด้วยกลไกคณะอนุกรรมการสาธารณสุขจังหวัด อย่างต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นองค์คณะ

๔.๓. ประสานหน่วยงานที่รับผิดชอบ ร่วมตรวจสอบ ใช้มาตรการทางกฎหมายในส่วนที่รับผิดชอบ เพื่อ ระวังเหตุรำคาญ รวมถึงกำหนดมาตรการควบคุมและกำกับดูแลอย่างเคร่งครัด

๔.๔. การพัฒนา อปท. ต้นแบบด้านคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมหรือ EHA ด้านการจัดการเหตุรำคาญ การจัดการกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และด้านการบังคับใช้กฎหมาย

๔.๕. ควรส่งเสริมให้มีการใช้ข้อกำหนดท้องถิ่นในการอนุญาตสถานประกอบการ/สถานบริการอย่างจริงจังโดยอาจประยุกต์ใช้เครื่องมืออย่างง่าย (checklist) สำหรับประเมินความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อ ควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ ก่อนที่จะมีการอนุญาต หรือต่อไปอนุญาต